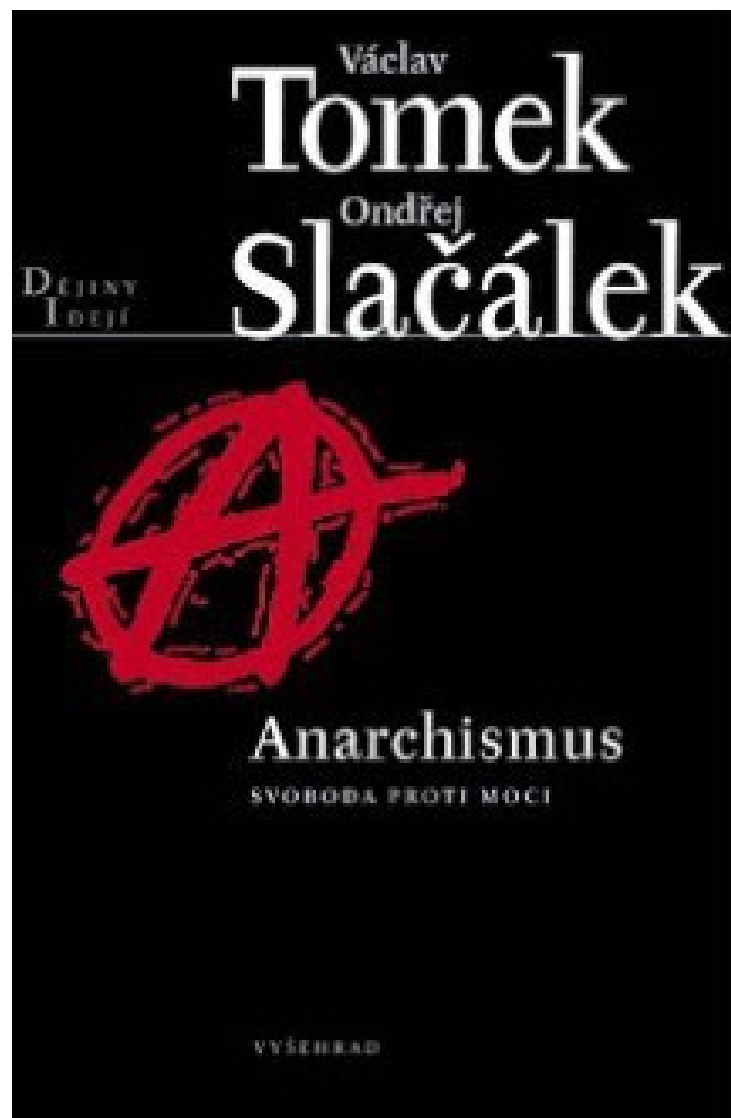

ANARCHISMUS

Politický extremismu a radikalismus - 7.11. 2016

Vendula Divišová

doporučená
literatura

pojem anarchismus

- anarchie - „bezvládí“ - původně negativní význam
- dnes spíše chápáno jako „chaos“ a „nepořádek“
- P.J. Proudhon - první náznak pozitivního chápání
- N. Chomsky: „termín anarchismus nepatří nikomu“
- obecně složité anarchismus vymezit
- uceleně formulován v 19. století

klíčová témata anarchismu

- kritika útlaku - zejména v podobě státu
- cílem bezstátní společnost - samosprávné komuny, federace, ekonomická vzájemnost
- svoboda - dvojí chápání:
 - negativní svoboda („od“)
 - pozitivní svoboda („k“)
- vliv liberalismu a socialismu → individualistický x kolektivistický proud
- přirozený řád - pořádek a harmonie (x spol. smlouva)
- optimismus ohledně lidské přirozenosti, povahy
- antiklerikalismus

vývoj anarchismu jako ideje i praxe

- 19. století - součást socialistického hnutí - napětí mezi Bakuninem a marxisty
- cca 60., 70. léta 19. století - anarchismus jako samostatný proud
- Johann Most - propaganda činem
- odborové hnutí (anarchosyndikalismu) - největší rozmach za španělské občanské války
- dnes podpora zejména v rámci širšího antiglobalizačního a antikapitalistického hnutí

Noam
Chomsky
(2013):
"What is
Anarchism?"

kolektivistický anarchismus

- navazuje na socialistický kolektivismus
 - lidé jako společenští tvorové - spolupráce, solidarita
 - kritika kapitalismu, cílem kolektivní vlastnictví
 - komuny
1. mutualismus (Proudhon) (na pomezí obou proudů)
 2. anarchosyndikalismus (G. Sorel)
 3. anarchokomunismus (Kropotkin)

individualistic- ký anarchismus

- primát jednotlivce - individuální svoboda
 - nemožnost být svrchovaný v rámci státu
 - víra v rozum, mravnost lidí
1. Max Stirner - egoismus
 2. libertariánství (H. D. Thoreau, B. Tucker)
 3. anarchokapitalismus (vliv A. Smithe, R. Nozicka, D. Friedmana)

anarchismus a jeho ideoví předchůdci

- **HENRY DAVID THOREAU** (1817-1862)
- koncept občanské neposlušnosti - ve vztahu ke špatným lidským zákonům
- vize decentralizované společnosti - dobrovolná spolupráce (společnost bez státu)
- **JOSIAH WARREN** - utopické kolonie
- **WILLIAM GODWIN** (1756-1836)
- bezstátní společnost - úplná svoboda každého předpokladem mravního zdokonalení a štěstí
- odmítá revoluční násilné prostředky x všeobecné osvícení - rozum, osvěta

Max Stirner (1806-1856)

individuální anarchismus

- 1845 - *Jedinec a co je mu vlastní*
- krajní individualismus
- kritika institucí: stát, právo, vlastnictví, ale i abstrakcí
- kritika „buržoazního“ i „sociálního“ liberalismu
- svoboda („od“) x osobitost („čeho jsem schopen“)
- namísto revoluce individuální vzpoura

Pierre-
Joseph
Proudhon
(1809-1865)

mutualismus

- 1840 - *Co je vlastnictví? Zkoumání principu práva a vlády*
- spojení myšlenky socialismu + absolutní svoboda
- vlastnictví vede v vykořisťování
- soukromé x osobní vlastnictví
- svobodné asociace a jejich sdružení
- princip vzájemnosti
- postupná přeměna (x politická revoluce)
- revoluce především změnou v myšlení

Michail Bakunin (1814-1876)

kolektivistický anarchismus

- ucelený soubor myšlenek
- vznik revolučního hnutí (v rámci dělnického)
- důraz na praxi, akci („*Vášeň bořit je současně i tvůrčí vášně*“)
- idea federalismu (Spojené státy evropské)
- revoluce i budování organizace společnosti zdola - svobodné sdružování jednotlivců
- stát jako negace svobody (jedinci nelze odejmout jen část svobody)
- svoboda jako rozvoj schopností
- vzpoura vůči všem autoritám

Petr
Kropotkin
(1842-1921)

anarchokomunis-
-mus

- pokus o vědeckou teorii anarchismu
- vliv Darwina - spolupráce a solidarita jako strategie přežití - vzájemná pomoc
- rovnost jako základní princip anarchismu
- zakladatel anarchokomunismu
- soběstačné komuny - každá sama provede revoluci
- společné vlastnictví (každému podle jeho potřeb)
- potřeba různorodé pracovní činnosti (duševní i manuální)

kritika anarchismu

Zizek on the shortcomings of Anarchism and
Anarcho-syndicalism

(<https://www.youtube.com/watch?v=uwUDEOAxLIc>)

anarchismus dnes

- anarchismus jako jediná cesta pro radikály?
- více než jen filozofie x způsob života
- teoretická otevřenost (diverzita, pluralismus)
- proudy - prolínání s marxismem, liberalismem
- rozšíření záběru, nová témata (ekologie, feminismus, antirasismus...)
- protesty proti globalizaci, korporátům...
- „hnutí hnutí“ (*movement of movements*)
- důraz na praxi, přímou akci („ted' a tady“)
- zůstává odmítání autoritářství v jakékoli podobě
- hlavní pnutí uvnitř hnutí - přístup k technologii, roli trhu, násilí

anarchismus: ideologie nebo metodologie ?

- **DAVE NEAL (1997): *Anarchism: Ideology or Methodology?***
- sociální anarchismus x „lifestyle“ anarchismus (třídní boj je irelevantní)
- v pozadí ještě pnutí anarchismus jako ideologie (soubor pravidel) x metodologie (způsob jednání)
- a. jako metodologie - důraz na přímou akci tedy a teď (propaganda činem)
- optimismus ohledně povahy lidí - nepotřebují kontrolu, donucení, vedení...
- pravda je subjektivní
- kritika ideologického anarchismu jako autoritářského
- kritika také „lifestyle“ anarchismu

post- anarchismus

- **SAUL NEWMAN** - termín „post-anarchismus“
(Todd May – „post-strukturální anarchismus / Lewis Call – „postmoderní anarchismus“)
- některé aspekty anarchismu je třeba revidovat
- pluralita perspektiv, idejí...
- anarchismus zbavený univerzálních idejí o lidské povaze, racionalitě, přirozených zákonech...
- komplexnější přístup k moci (opuštění dichotomie stát x společnost)
- také komplexnější náhled na člověka (možný pozitivní vztah k moci a podřízení)
- anarchismus jako politika (x věda)

použitá literatura

- Epstein, B. 2001. Anarchism and the Anti-Globalization Movement, *Monthly Review*, Volume 53, Issue 04 (<http://monthlyreview.org/2001/09/01/anarchism-and-the-anti-globalization-movement/>).
- Franks, B. 2007'. Postanarchism: A critical assessment , *Journal of Political Ideologies*, 12:2, 127-145.
- Gordon, U. 2007. Anarchism reloaded, *Journal of Political Ideologies*, 12(1), 29-48.
- Charvát, J. 2007. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha: Portal.
- Chomsky, N. 1973. Notes on Anarchism, on-line text (https://chomsky.info/1970____/).
- Neal, D. 1997. Anarchism: Ideology or Methodology?', on-line text (<http://theanarchistlibrary.org/library/dave-neal-anarchism-ideology-or-methodology>).
- Newman, S. (2011) Postanarchism: a politics of anti-politics, *Journal of Political Ideologies*, 16:3, 313-327.
- Tomek, V., Slačálek, O. 2006. Anarchismus. Svoboda proti moci. Praha: Vyšehrad.
- Williams, L. (2007) Anarchism Revived, *New Political Science*, 29:3, 297-312.